taget. De formaliteter, der iagttages ved afgangstoldstedet, er nemlig af afgørende betydning for ydelse af eksportrestitutioner og kan ikke erstattes af kontrol ved bestemmelsestoldstedet eller et hvilket som helst andet toldsted i en anden medlemsstat. Den manglende iagttagelse af sådanne formaliteter kan derfor ikke anses for en simpel formmangel.

RETSMØDERAPPORT
i sag 321/86 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. *Retlig baggrund*

Artikel 10 i forordning nr. 223/77 bestemmer, at når anvendelsen af en fællesskabsforanstaltning vedrørende varers indførsel eller udførsel eller varers bevægelse inden for Fællesskabet afhænger af, at det dokumenteres, at de pågældende varer har opfyldt den foreskrevne anvendelse og / eller bestemmelse, skal denne dokumentation ske ved fremlæggelse af kontroleksemplar T nr. 5.

Ifølge forordningens artikel 12 udsteder afgangstoldstedet ved fællesskabsforsendelse kontroleksemplar T nr. 5.

Artikel 13 b, der er indsat ved Kommissionens forordning nr. 1209/85 af 3. maj 1985 om trettende ændring af forordning nr. 223/77 og tredje ændring af forordning nr. 1664/81 (EFT L 124, s. 19), bestemmer:

»1) Kontroleksemplar T nr. 5 kan udstedes efterfølgende, såfremt:

— der ved varernes afsendelse ikke er blevet anmodet om eller udstedt dette dokument, og denne undladelse ikke kan tilskrives den pågældende,

— den pågældende fremlægger bevis for, at kontroleksemplar T nr. 5 virkelig vedrører de varer, for hvilke forsendelses- eller udførselsformaliteterne er blevet gennemført,

— den pågældende fremlægger de fornødne dokumenter, for at kontroleksemplar T nr. 5 kan udstedes,

— det over for de kompetente toldmyndigheder på tilfredsstillende måde godtgøres, at efterfølgende

* Processprog: Tysk.

udstedelse af kontroleksemplar T nr. 5 ikke kan give anledning til opnåelse af uberettigede finansielle fordele som følge af den anvendte forsendelsesprocedure, varernes toldmæssige status og deres anvendelsesformål og / eller bestemmelsessted.«

Ifølge den anden betragtning til forordning nr. 1209/85 skal artikel 13 b sikre, at bestemmelserne vedrørende udstedelse af kontroleksemplar T nr. 5 tilpasses Domstolens praksis.

I dommen i sag 302/81 (Eggers, Sml. 1982, s. 3443) udtalte Domstolen, at artikel 11, stk. 5, i Kommissionens forordning nr. 1380/75 af 29. maj 1975 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende monetære udligningsbeløb (EFT L 139, s. 37), som ændret ved forordning nr. 1498/76 af 25. juni 1976 (EFT L 167, s. 28), må anses for et udtryk for og en anerkendelse af et almindeligt princip om, at formmangler, som ikke kan tilregnes den person, der normalt skulle have udbetalt monetære udligningsbeløb, ikke må komme denne til skade. Følgelig fastslog Domstolen, at medlemsstaterne både er berettigede og forpligtede til efterfølgende at udstede det i artikel 10 i forordning nr. 223/77 foreskrevne kontroleksemplar T nr. 5, således at det bevis, artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 1380/75 stiller som betingelse for den eksporterende medlemsstats udbetaling af de udligningsbeløb, som skulle ydes af den importerende medlemsstat, kan føres i de tilfælde, hvor en manglende ansøgning om eller undladt udstedelse af nævnte dokument ved varernes afsendelse, ikke kan tilregnes den pågældende, og denne kan fremlægge de for udstedelsen af dokumentet nødvendige oplysninger.

2. *Faktiske omstændigheder*

Selskabet Töpfer pålagde i juni 1979 en speditør at transportere et parti hvidt sukker, der skulle eksporteres fra Forbundsrepublikken Tyskland til Norge, og sørge for de nødvendige toldformaliteter. Chaufføren på den lastvogn, der transporterede varerne, fik udleveret en formular T nr. 5, der var udfyldt af Töpfer. Da partiet ved Hauptzollamt Hildesheim forlod Forbundsrepublikken Tyskland, skulle formularen for at kunne betragtes som »kontroleksemplar T nr. 5« forsynes med underskrift og kontrolstempel. Lastvognen standsede imidlertid ikke ved Hauptzollamt Hildesheim, og chaufføren frembød den 10. juni 1979 varerne til eksport ved det danske toldsted i Frederikshavn. Den 20. juni 1979 blev sukkeret indført til Norge. Formularen T nr. 5, der ved det danske toldsted var blevet forsynet med stempel og underskrift, blev sendt til Hauptzollamt Hamburg-Jonas, hvor det blev registreret den 14. juni 1979.

For at få udbetalt eksportrestitution i henhold til fællesskabsreglerne om sukker (Kommissionens forordning nr. 192/75 af 17. januar 1975 om gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter (EFT L 25, s. 1) skulle Töpfer bruge et kontroleksemplar udstedt af det tyske toldsted. Töpfer anmodede derfor Hauptzollamt Hildesheim om efterfølgende at udstede et sådant kontroleksemplar på grundlag af de af det danske toldsted attesterede oplysninger, men Hauptzollamt afslog anmodningen. Töpfer indbragte afgørelsen for Finanzgericht Hamburg, der frifandt Hauptzollamt Hildesheim. Ifølge Finanzgericht er det kun muligt efterfølgende at udstede et kontroleksemplar, hvis de nødvendige udførselstoldformaliteter er iagtta-

get, hvilket netop ikke var tilfældet i den foreliggende sag. Töpfer indbragte denne afgørelse for Bundesfinanzhof under påberåbelse af de i ovennævnte Eggers-dom fastsatte principper.

3. *Præjudicielle spørgsmål*

Ved kendelse af 25. november 1986 besluttede Bundesfinanzhof at udsætte sagen og i henhold til EØF-Traktatens artikel 177 anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse af følgende to spørgsmål:

»1) Skal de i juni 1979 gældende fællesskabsregler for forsendelse af varer, for hvilke der ved udførsel kan udbetales eksportrestitutioner, navnlig artiklerne 10 og 12 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 223/77 af 22. december 1976 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende fællesskabsforsendelse og regler om forenkling af denne (EFT L 38 af 9.2.1977, s. 20), fortolkes således, at en efterfølgende udstedelse af kontroleksemplar T nr. 5 forudsætter, at forsendelses- eller eksportformaliteterne er iagttaget?

2) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, kunne det afgangstoldsted, hvor forsendelsesformaliteterne i forbindelse med klareringen skulle iagttages, kun efterfølgende udstede kontroleksemplar T nr. 5, såfremt disse formaliteter var iagttaget ved dette toldsted, eller var det tilstrækkeligt, at formaliteterne var iagttaget ved et andet toldsted, i givet fald i en anden medlemsstat?«

I forelæggelseskendelsen har den nationale ret rejst spørgsmålet, om den skal rette sig efter artikel 13 b, stk. 1, i ovennævnte forordning nr. 223/77 og ikke efter dommen i Eggers-sagen. For det første vedrørte denne sag ydelse af monetære udligningsbeløb og ikke, som her, eksportrestitutioner. Dernæst støttedes dommen på den opfattelse, at eksportformaliteterne allerede var iagttaget før det tyske toldsteds udstedelse af kontroleksemplaret, hvilket næppe kan fastslås i den foreliggende sag.

Endelig har Bundesfinanzhof rejst spørgsmålet, om den myndighed, der normalt er kompetent, dvs. den myndighed, ved hvilken toldformaliteterne skulle iagttages, og som skulle udstede kontroleksemplaret, ligeledes har kompetence til efterfølgende at udstede kontroleksemplaret, når toldformaliteterne er blevet iagttaget ved en anden myndighed.

4. *Retsforhandlinger*

Forelæggelseskendelsen blev registreret på Domstolens Justitskontor den 19. december 1986. I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af Töpfer, sagsøger i hovedsagen, ved advokat K. Landry, Hamburg, af Hauptzollamt Hildesheim, sagsøgte i hovedsagen, ved direktøren, og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved J. Sack, Den Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget.

Ved beslutning af 17. juni 1987 har Domstolen henvist sagen til Fjerde Afdeling,

jfr. procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Sammenfatning af de skriftlige indlæg for Domstolen

For så vidt angår det første spørgsmål, har sagsøgeren, *Töpfer*, anført, at Eggers-sagen, ligesom den foreliggende sag, vedrørte udførsel af varer i 1979. Heller ikke i Eggers-sagen blev toldformaliteterne iagttaget i Forbundsrepublikken Tyskland. På grundlag heraf har sagsøgeren gjort gældende, at det med det første spørgsmål i virkeligheden ønskes afgjort, om forordning nr. 1209/85 kan anvendes med tilbagevirkende gyldighed. Ifølge sagsøgeren har Domstolen fastslået, at det er i strid med retssikkerhedsprincippet at anvende en forordning med tilbagevirkende gyldighed. Sagsøgeren har tilføjet, at det hverken fremgår af ordlyden af eller formålet med forordning nr. 1209/85, at bestemmelserne heri skal regulere begivenheder, som har fundet sted tidligere.

Yderligere kan forordning nr. 223/77 i den version, der gjaldt i 1979, ikke fortolkes på samme måde som den ændrede version. Man bør derfor lægge den uændrede forordning til grund, således som Domstolen har fortolket den. I Eggers-dommen har Domstolen imidlertid fastsat to betingelser, som den pågældende virksomhed skal opfylde for efterfølgende at få udstedt et kontroleksemplar; det kræves dog ikke, at virksomheden skal bevise, at den har iagttaget eksport- eller forsendelsesformaliteterne i overensstemmelse med forordning nr. 223/77 med de siden 1. juli 1985 gældende ændringer.

Sagsøgeren har anerkendt, at virksomheden skal fremlægge bevisdokumenter, men for at afgøre, hvilke dokumenter der er nødvendige for den efterfølgende udstedelse af kontroleksemplaret, må der henses til formålet med denne udstedelse. Ifølge forordning nr. 192/75 om gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter er bevisdokumentet imidlertid kontroleksemplaret, for så vidt det alene på grundlag heraf kan fastslås, at de varer, der skal eksporteres, har forladt Fællesskabets geografiske område. Ifølge forordningens artikel 4, stk. 1, er betalingen af eksportrestitution alene betinget af, at dette bevis foreligger. Det første spørgsmål bør derfor besvares benægtende.

Med hensyn til det andet spørgsmål har Töpfer anført, at afgangstoldstedet i henhold til artikel 12, stk. 1, i forordning nr. 233/77 har kompetence til at udstede kontroleksemplarer. Artikel 12 bestemmer imidlertid yderligere, at det kompetente toldsted i bestemmelsesmedlemsstaten skal kontrollere den foreskrevne anvendelse og / eller bestemmelse, eller lade den kontrollere. Såfremt der er tale om eksport til lande uden for Fællesskabet, er det udgangstoldstedet i den medlemsstat, hvorfra varerne forlader Fællesskabets område. Såfremt der er tale om eksport, som giver ret til restitution, forudsætter artikel 12 således, at afgangs- og udgangstoldstedet er beliggende i to forskellige medlemsstater. Det følger heraf, at afgangstoldstedets efterfølgende udstedelse af et kontroleksemplar ikke afhænger af, om forsendelsesformaliteterne er iagttaget netop her.

Sagsøgte, *Hauptzollamt Hildesheim*, har kun indgivet indlæg vedrørende det andet spørgsmål. Hauptzollamt har anført, at kontroleksemplaret bør udstedes efterfølgende af et afgangstoldsted i den medlemsstat, hvor transitformaliteterne med henblik på eksport til tredjeland er iagttaget. Hvis disse formaliteter også kunne iagttages ved et toldsted i en anden medlemsstat, ville det ikke være muligt at hindre, at der kan ansøges om eksportrestitution flere gange.

Kommissionen har først forklaret, at der på eksportrestitutionsområdet ofte gøres forsøg på at omgå reglerne på bekostning af EUGFL. Det er derfor nødvendigt at fastsætte meget strenge kontrolforanstaltninger vedrørende varernes tilstand og art. Normalt tjener en udførselsangivelse udelukkende et statistisk formål, og det er ikke nødvendigt at foretage en dybtgående kontrol af de udførte varer. Når der ansøges om eksportrestitutiton, må der dog foretages toldkontrol med fuldt kendskab til eksportørens ønske om at ansøge om restitution. Ifølge tysk ret giver klarereren netop udtryk for sit ønske om at udføre de pågældende produkter ved at fremlægge kontroleksemplaret på forsendelsestoldstedet.

Med hensyn til det første spørgsmål har Kommissionen anført, at iagttagelsen af forsendelses- eller eksportformaliteterne er et minimumskrav for udstedelsen af et kontroleksemplar, og at der ikke uden et sådant minimumskrav kan føres bevis for, at varen er udført. Såfremt forsendelses- eller eksportformaliteterne iagttages, uden at der gives udtryk for ønsket om at ansøge om restitution, kan der ikke efterfølgende udstedes et kontroleksemplar, da der i sådanne tilfælde ikke udføres en tilstrækkelig dybtgående toldkontrol. Kommissionen udelukker imidlertid ikke den mulighed, at der på anden måde end ved fremlæggelsen af formular T nr. 5 tilstrækkelig klart er givet udtryk for ønsket om at ansøge om eksportrestitution; i et sådant tilfælde kan det overvejes efterfølgende at udstede kontroleksemplaret, såfremt eksportøren ikke selv har givet anledning til, at det ikke er udstedt, og de kompetente toldmyndigheder er overbeviste om eksportens forskriftsmæssige gennemførelse.

Kommissionen har derfor foreslået, at det første spørgsmål besvares således:

»Alene det forhold, at forsendel — og eksportformaliteterne er iagttaget ved eksport af et produkt til et tredjeland, uden at eksportøren ved denne lejlighed tilstrækkelig klart over for toldmyndighederne har givet udtryk for sin hensigt til at søge om eksportrestitution, kan ikke danne grundlag for et krav om efterfølgende udstedelse af et kontroleksemplar med henblik på betaling af den nævnte eksportrestitution. Når eksportøren imidlertid over for de kompetente toldmyndigheder på anden måde end ved det nævnte kontroleksemplar tilstrækkelig klart har givet udtryk for sin hensigt til at anmode om eksportrestitution, har de nævnte toldmyndigheder ret og pligt til efterfølgende at udstede et kontroleksemplar,

såfremt eksportøren ikke selv er skyld i, at det ikke er udstedt, og toldmyndighederne i øvrigt er helt overbevist om den forskriftsmæssige gennemførelse af eksporten.«

Med hensyn til det andet spørgsmål sondrer Kommissionen mellem to situationer. Når spørgsmålet vedrører gennemførelsen af forskellige transaktioner inden for samme medlemsstat, er det uden betydning, ved hvilket toldsted formaliteterne er blevet iagttaget. Når eksportformaliteterne er blevet iagttaget i en anden medlemsstat, skal artikel 13 i forordning nr. 192/75 derimod anvendes. Det bestemmes her, at restitutionen udbetales af myndighederne i den medlemsstat, hvor eksportformaliteterne er iagttaget. Denne medlemsstat er således ansvarlig for den endelige kontrol med betaling af restitutionen. En efterfølgende udstedelse af kontroleksemplaret i en anden medlemsstat ville imidlertid gøre det muligt at omgå visse af de kontrolforanstaltninger, der er fastsat i de fælles landbrugsregler.

Ifølge Kommissionen skal det andet spørgsmål derfor besvares således:

»For så vidt eksportformaliteterne iagttages i den samme medlemsstat ved et andet toldsted end det, i hvis kompetenceområde forsendelsen påbegyndes, skal det andet spørgsmål besvares på samme måde som det første. Hvis eksportformaliteterne derimod er iagttaget i en anden medlemsstat, er det udelukket efterfølgende at udstede et kontroleksemplar T nr. 5, hvis det kan føre til tilsidesættelse af visse kontrolforanstaltninger fastsat i de fælles landbrugsregler, navnlig artikel 13 i forordning (EØF) nr. 192/75.«

T. Koopmans
Refererende dommer